

Моргун Н.М., Каптур О.С.

студенти;

Амарян М.Х.

кандидат історичних наук, доцент,

Криворізький факультет Національного університету

«Одеська юридична академія»

ЄДИНА ЄВРОПЕЙСЬКА ВАЛЮТА: ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Впродовж останніх двадцяти років у фінансовій сфері Європи спостерігаються значні зміни. Досягнення вищої форми інтеграції між країнами Європейського Союзу, створення економічного та валютного союзу, поєднанням єдиного ринку з єдиною валютою. Все це є наслідками утворення єдиної європейської валюти – євро. Хоча інститут євро є молодим порівняно з іншими валютами країн світу, але його становлення та розвиток являється досить тривалим та значним як для Європи, так і для інших країн.

В науковій літературі вивченню питання історії становлення євро та його розвитку приділяється багато уваги. Дане питання досліджували: Ф. Бергстен, О. Буторіна, Р. Заблуцька, С. Кашкін, В. Мамакін, Д. Піскулов.

Проте, щоб говорити про майбутнє, необхідно детально проаналізувати перші кроки переходу до європейської валюти, підстави її виникнення, проблеми створення і перспективи функціонування.

Євро – це основна офіційна грошова одиниця дев'ятнадцяти країн Європейського Союзу і деяких інших держав; одна з провідних світових валют.

Вагому роль для валютного співробітництва відіграла сесія Європейської Ради в Мадриді у 1989 році, на якій голови держав і урядів держав-членів Співтовариства виступили з ініціативою валютного союзу, розглядаючи його як частину програми завершення будівництва єдиного ринку. Таким чином, Співтовариство повернулося до вирішення завдання, яке західні європейці не реалізовували в 70-ті роки.

Згідно з Маастрихтським договором 1 січня 1994 рік було проголошено датою початку другого етапу формування економічного і валютного союзу. Одною з головних умов договору, що увійшла в історію під назвою «План Делора» було здійснення скоординованої економічної і валютної політики країн Європейського Союзу, створення Європейського центрального банку і перехід на єдину європейську валюту.

Маастрихтський договір передбачив особливі критерії стабільності, яким повинні відповідати країни-учасниці валютного союзу, для введення євро в обіг [1]:

1) рівень інфляції в країні, що прагне приєднатися до валютного економічного союзу, може перевищувати показники трьох найбільш стабільних держав Європейського Союзу не більше ніж на 1,5%;

2) державна заборгованість може становити не більше 60% від валового внутрішнього продукту;

3) дефіцит держбюджету не може перевищувати 3% від ВВП;

4) процентні ставки за банківськими кредитами можуть бути всього на 2% вище за показники трьох найбільш стабільних країн;

5) кандидати на вступ до союзу не мають права протягом двох років за власною ініціативою проводити девальвацію національних грошових одиниць.

На початку другого етапу було засновано Європейський валютний інститут зі штаб-квартирою у Франкфурті-на-Майні, як попередник Європейського центрального банку. Європейський валютний інститут мав підготувати перехід до третього етапу європейського валютного союзу. Його функції полягали у координації національної валютної політики, з метою забезпечення стабільності цін, розробці напрямів валютної політики Європейської системи центральних банків, оцінці стану конвергенції держав-членів. Економістами, котрі зробили вагомий внесок у встановлення євро, були Р. Манделл, В. Дуйзенберг, Р. Толлісон, Н. Даулінг та Т. Падоа-Скіуппа.

План переходу до єдиної валюти був прийнятий на саміті в Мадриді 15-16 грудня 1995 року, також було встановлено назву нової валюти – «євро». Відповідно до досягнутих між країнами Європейського Союзу домовленостями, процес просування до валютного союзу складався з трьох етапів [4, с. 554]:

1. Підготовчий – до 1 січня 1996 року, в ході якого країни-учасниці зняли взаємні обмеження на рух платежів і капіталів і почали стабілізацію своїх державних фінансів за встановленими критеріями, для членства у валютному союзі.

2. Організаційний – до 31 грудня 1998 року, націлений на завершення остаточної стабілізації державних фінансів і на формування правової та інституційної бази валютного союзу.

3. Реалізаційний – до 1 січня 2003 року, реалізація плану введення євро в безготівковий, а потім і в готівковий оборот країн-учасниць угоди з повною заміною національних валют єдиною валютою.

На позачерговому саміті Євросоюзу в Брюсселі 1998 року було прийнято остаточне рішення щодо створення єдиного валютного союзу і введення спільної валюти – євро. Європейська Рада прийняла рішення з 1 січня 1999 року створити європейський валютний союз у складі одинадцяти держав.

Після 31 грудня 2001 року всі рахунки, які до тих пір виражалися в національних валютах країн, стали в обов'язковому порядку конвертуватися за офіційними курсами в євро. Протягом певного строку старі національні банкноти і монети ще могли звертатися нарівні з євро. Першою на євро повністю перейшла Німеччина – марка була офіційним платіжним засобом до 31 грудня 2002 року. Станом на 1 січня 2003 року євро став єдиним законним платіжним засобом у країнах Євросоюзу [6, с. 56-57].

У подальші роки діяльність європейського валютного союзу проводилася перш за все у двох напрямках: консолідації спільної економічної політики Євросоюзу і розширення зони євро.

Словенія стала відповідати критеріям в 2006 році і увійшла до Євросоюзу 1 січня 2007 року. Кіпр і Мальта пройшли процедуру узгодження в 2007 році і вступили в Євросоюз 1 січня 2008 року. Словаччина – 1 січня 2009 року, Естонія – 1 січня 2011 року, Латвія – 1 січня 2014 року, Литва – 1 січня 2015 року.

Щодо перспектив розвитку єдиної валюти існує безліч поглядів. Деякі науковці стверджують, що євро займає провідне місце за обсягами торгівлі і частиною золотовалютних запасів після долара США. Збільшення євро пояснюється певними факторами. По-перше, через розширення Єврозони, збільшуються валютні резерви євро. По-друге, після введення євро до нього перейшли частки німецької марки, французького франка та інших національних валют [2, с. 49].

Ми вважаємо, що євро – як єдина національна валюта Єврозони, незважаючи на економічні кризи, які час від часу відбуваються в країнах-учасницях, має достатні перспективи для подальшого розвитку:

1. Євро – це найбільш ефективний засіб усунення всіх перешкод для вільного руху капіталів, товарів, послуг і робочої сили в Єврозоні та поза її межами.

2. При наявності ефективно діючого валютного союзу Європейський союз зможе швидко перетворитися на потужну економічну наддержаву з однією з основних світових валют нарівні з долларом.

3. Євро слугуватиме розширенню простору, де буде оперувати єдина європейська валюта, поліпшить механізм курсоутворення, дозволить Європейському Союзу активно приймати участь у майбутній реформі міжнародної валютної системи.

4. Євро дозволяє надійніше боротися з інфляцією, зниженням процентної ставки, що сприяє зростанню виробництва, зайнятості та стабільності державних фінансів.

5. З введенням єдиної валюти Європа має стати зоною валютної стабільності.

Отже, процес становлення єдиної європейської валюти – євро дуже складний, поетапний, історичний етап, який триває до сьогодні. Запровадження євро являється важливим проектом у процесі інтеграції та становленні Європейського Союзу. Повноцінна економічна інтеграція немислима без валютного союзу з наявністю єдиної валюти або твердо фіксованих курсів валют країн-учасниць. Процес утворення та розвитку євро є закономірним, важливим й у певному сенсі завершальним етапом у розвитку західноєвропейського інтеграційного процесу.

Список використаних джерел:

1. Договір про Європейський Союз від 07.12.1992/зі змінами та доповненнями від 13.12.2007р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029

2. Буторіна О. Перспективи євро як міжнародної валюти // Ринок цінних паперів. – 2001. – № 14. – С. 48-54.

3. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі / Пер. з англ. Р.Ткачук. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 871 с.

4. Дзяд О. В., Рудік О.М. Спільні політики Європейського Союзу: К.: Міленіум, 2009 – 668 с.

5. Мамакін В.Ю. Міжнародна роль євро: сьогодні і майбутнє // Гроші і кредит. – 2003. – № 11. – С. 68-76.

6. Піскулов Д.Ю. Безготівковий євро. Особливості валютного обігу // Гроші і кредит. – 2001. – № 3. – С. 54-59.

7. Право Європейського Союзу: навч. Посібник /В.М. Бесчастний, В.П. Філонов та ін.. за ред. В.М. Бесчастного. – Київ: Знання, 2010. – 366 с.